

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Sadowski

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi B. B.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie sygn.
III AUa 2122/22,

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 13 lutego 2024 r.,

oddala skargę.

UZASADNIENIE

B.B. (dalej: „skarżąca”) w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki 19 grudnia 2023 r. (data stempla pocztowego) wniosła o stwierdzenie, że w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, sygn. akt III AUa 2122/22 doszło do przewlekłości postępowania, zlecenie Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie, prowadzącemu obecnie postępowania podjęcie odpowiednich czynności mających na celu merytoryczne rozpoznanie sprawy i wyznaczenie posiedzenia niejawnego celem rozpoznania apelacji organu, zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego

w Warszawie na rzecz skarżącej kwoty w wysokości 12 000 zł na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy z 17 czerwca 2004 r. oraz zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącej kosztów zastępstwa procesowego w sprawie.

Skarżąca wskazała, że jest wdową, która otrzymywała rentę rodzinną po zmarłym M. B. W 2017 r. wypłata renty została wstrzymana w związku z wprowadzaniem ustawy z 16 grudnia 2016 r. Skarżąca wniosła odwołanie od decyzji Dyrektora ZER MSWiA. Wyrok Sądu I-ej instancji zapadł w sprawie dopiero po wniesieniu przez skarżącą skargi na przewlekłość w dniu 18 maja 2022 r. Od wyroku tego apelację wniósł organ rentowy i sprawa została przekazana Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie, który – do dnia wniesienia skargi na przewlekłość – nie wyznaczył nawet terminu posiedzenia celem rozpoznania apelacji.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie wniósł o jej odrzucenie z uwagi na jej złożenie „poza tokiem postępowania”, zaznaczając, że postępowanie zostało zakończone wyrokiem z 8 stycznia 2024 r. W razie nieuwzględnienia wniosku o odrzucenie skargi Prezes Sądu Apelacyjnego wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej. W uzasadnieniu wskazano, że tok czynności przed Sądem Apelacyjnym należy badać od daty wpływu apelacji do sądu odwoławczego, a w realiach niniejszej sprawy nie wystąpiły odstępstwa od czasu zwyczajowo koniecznego do wykonania czynności niezbędnych do rozpoznania apelacji skarżącej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności odnosząc się do wniosku Prezesa Sądu Apelacyjnego o odrzucenie skargi wskazać należy, że istotnie utrwalone jest orzecznictwo, zgodnie z którym skarga na przewlekłość postępowania winna zostać złożona w toku tego postępowania, a zatem niedopuszczalna i jako taka podlegająca odrzuceniu jest skarga złożona po zakończeniu tego postępowania (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 kwietnia 2016 r., III SPP 50/16). Niemniej jednak w realiach niniejszej sprawy nie można przyjąć, że skargę złożono poza tokiem postępowania. Postępowanie w sprawie zakończyło się bowiem

wyrokiem z 8 stycznia 2024 r., podczas gdy skargę nadano w placówce operatora pocztowego w dniu 19 grudnia 2023 r., a fizycznie wpłynęła ona do sądu odwoławczego 20 grudnia 2023 r.

Analiza przebiegu postępowania w sprawie nie daje jednak podstaw do stwierdzenia przewlekłości postępowania.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t. j. Dz.U. 2018, poz. 75; dalej – ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Artykuł 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzecznicy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, *Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa

jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w jednej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie *Guincho* przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie *Donnadieu* przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie *Pretto i inni v. Włochy*; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania nie pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe. Zauważyć należy, że istotnie pomiędzy wpłynięciem apelacji organu rentowego do Sądu Apelacyjnego w Warszawie (tj. 12 lipca 2022 r.) i wniesieniem skargi na przewlekłość postępowania (20 grudnia 2023 r.) upłynęło 18 miesięcy, niemniej jednak nie można tracić z pola widzenia, że na całkowity czas trwania postępowania w sprawie (nieco ponad 6 lat) w znacznym stopniu wpłynął okres zawieszenia postępowania przed Sądem I-ej instancji z uwagi na oczekiwanie na rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie skierowanych do niego pytań prawnych, które mogło mieć wpływ na rozstrzygnięcie w sprawie objętej skargą (od 6 sierpnia 2019 r. do 4 grudnia 2020 r.), jak również, że postępowanie w sprawie objętej skargą zostało zakończone niezwłocznie po wpłynięciu skargi na przewlekłość, tj. wyrokiem z 8 stycznia 2024 r. Zatem łączny okres postępowania (poza okresem, gdy było ono zawieszone) – w świetle standardu wyznaczonego przez orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – nie jawi się jako nadmiernie wydłużony, a cel jakemu służyć ma instytucja skargi na przewlekłość (tj. zapewnienie sprawnego rozpoznania sprawy), został już osiągnięty. Wobec powyższego brak jest podstaw do uwzględnienia skargi (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2023 r., I NSP 140/23; z 24 stycznia 2024 r., I NSP 255/23).

Dlatego też Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, oddalił skargę.

[SOP]

[a!]